

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Юридичний факультет
Кафедра теорії та історії держави і права, конституційного права

МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять для студентів
спеціальності 081 «Право»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри теорії та історії
держави і права, конституційного права
Протокол № 9 від 21 лютого 2019 року

Чернігів ЧНТУ 2019

Міжнародне публічне право. Методичні вказівки до семінарських занять для студентів спеціальності 081 «Право» / Укл.: Веремієнко С.В. – Чернігів: ННІ права і соціальних технологій ЧНТУ. – 2019. – 45 с.

Укладач:

ВЕРЕМІЄНКО СВІТЛАНА ВІКТОРІВНА, старший викладач кафедри теорії та історії держави і права, конституційного права

Відповідальний за випуск: КОЗИНЕЦЬ ОЛЕНА ГАВРИЛІВНА, завідувач кафедри теорії та історії держави і права, конституційного права, кандидат історичних наук

Рецензент: КОЛОМІЄЦЬ НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, доцент кафедри кримінального права та правосуддя, доктор юридичних наук, доцент

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО»	
1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право»....	8
1.2. Структура навчальної дисципліни.....	3
1.3. Система поточного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право».....	15
2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	
Семінарське заняття 1. Визнання та правонаступництво у міжнародному праві	17
Семінарське заняття 2. Джерела міжнародного публічного права	18
Семінарське заняття 3. Територія і міжнародне право	19
Семінарське заняття 4. Міжнародне право захисту прав людини	21
Семінарське заняття 5. Відповідальність у міжнародному праві	22
Семінарське заняття 6. Право міжнародних договорів	23
Семінарське заняття 7. Право міжнародних організацій	24
ЛІТЕРАТУРА.....	26
ДОДАТКИ.....	38

ПЕРЕДМОВА

Семінарське заняття є однією з найважливіших форм навчального заняття у вищому навчальному закладі, яке проводиться у формі дискусії навколо попередньо визначеної теми, до якої студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаного завдання. Семінари проводяться з основних тем програми навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право» і є ефективною формою закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях і під час самостійної роботи з навчальною і науковою літературою, нормативно-правовими актами.

Метою семінарських занять з міжнародного публічного права є опанування студентами навчальної дисципліни, забезпечення глибокого і всебічного аналізу та колективного обговорення основних питань курсу, вироблення у студентів вміння користуватися спеціальною юридичною літературою, нормативно-правовими актами, навичок аналітичного підходу до прийняття рішень з конкретних юридичних ситуацій, здійснення контролю за знаннями студентів.

Основними завданнями семінарських занять з міжнародного публічного права є:

- закріплення у студентів теоретичних знань;
- оволодіння ними науковим апаратом, навичками усного і письмового викладання навчального матеріалу;
- залучення їх до науки, наукових досліджень;
- прищеплення їм навичок творчого мислення, самостійного формулювання та висловлювання власних думок, а також захисту висунутих наукових положень та висновків;
- формування у них правового світогляду, здатності пов'язувати теоретичні положення з вимогами повсякденної практики.

Якість проведення семінару перш за все залежить від підготовки студентів до нього, тому при підготовці до семінару кожен студент повинен уважно ознайомитися з планом, який відображає зміст чергової теми заняття; прочитати і продумати свої лекційні записи, які відносяться до теми семінару; вивчити чи законспектувати рекомендовану літературу; скористатися при потребі консультацією викладача; скласти розгорнутий план, тези чи конспект виступу з усіх питань теми заняття.

Студентам необхідно відвідувати кожне семінарське заняття. Пропуск семінару позбавляє студента можливості усвідомити, закріпити та отримати цілісне уявлення по тій чи іншій темі. Крім того, це створює значні труднощі при підготовці до підсумкового модульного контролю.

Деякі питання роботи на семінарі:

- 1) переважна більшість семінарських занять проводиться у формі інтерактивної дискусії, під час якої викладач здійснює поточний контроль якості знань студентів, перевіряє виконання їх завдань самостійної роботи;
- 2) семінарське заняття починається вступним словом викладача, в якому він розкриває значення теми і цілі заняття, форми і методи його проведення;

3) студент, розкриваючи зміст того чи іншого питання теми семінарського заняття повинен пов'язувати матеріал з актуальними проблемами сучасності, розглядати правові явища з позиції міжнародного права, наводити приклади;

4) кожному студенту необхідно постійно вдосконалювати навички правильного вживання юридичних понять і термінів. Систематичні виступи на семінарах сприяють поповненню словарного запасу, а також вмінню лаконічно і точно висловлювати свої думки;

5) студенти повинні уважно слухати виступи своїх однокурсників і оцінювати наскільки глибоко розкриті питання. Це дає можливість кожному присутньому на семінарі висловити свою точку зору та подолати прогалини, які мали місце у відповіді. Активна участь на семінарських заняттях прищеплює навички участі у дискусії, аналізі різних точок зору, вмінню відстоювати власну позицію;

6) після закінчення виступу студента відбувається обговорення проблеми. При цьому викладач не тільки направляє обговорення на розкриття вузлових питань, але і дає змогу виступити усім учасникам семінару. Якщо ж доповідач чи інший виступаючий на семінарі припускає явні помилки, то для виключення втрати часу викладач може його зупинити і надати слово іншому;

7) завершується семінарське заняття заключним словом викладача, в якому підсумовується робота групи, аналізується ступінь розкриття теми, оцінюються всі форми участі студентів на семінарі (виступ з питання, реферат, повідомлення, доповнення, зауваження тощо) та нараховуються рейтингові бали, а також дається завдання на наступне заняття.

Обов'язковим компонентом семінарського заняття з навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право» є підготовка рефератів з найбільш актуальних та складних тем курсу.

Реферат не є дослівним переказом тексту підручника або навчального посібника, а являє собою одну з форм наукового дослідження на певну тему, творчо перероблену на основі знайомства зі станом сучасних наукових досліджень (науково-проблемний реферат) або виклад основних положень певних видань чи їх частин (оглядово-інформаційний реферат).

Реферат має бути виконано самостійно. Мета написання реферату полягає у набутті студентом знань з міжнародного публічного права, вміння та навичок працювати з науковою літературою і нормативно-правовими актами, самостійно аналізувати та узагальнювати матеріал, робити і формулювати власні висновки та пропозиції.

За допомогою рефератів студент глибше вивчає найбільш складні проблеми навчальної дисципліни, вчиться правильно оформлювати роботу та доповідати результати своєї праці.

Підготовка реферату включає в себе такі етапи:

- 1) вибір теми;
- 2) підбір і вивчення спеціальної літератури та нормативно-правових актів;
- 3) складання плану реферату;
- 4) викладення змісту теми;

- 5) оформлення реферату;
- 6) усний виступ з доповіддю.

1. Вибір теми

Студент самостійно обирає тему реферату з запропонованого переліку. Допускається закріплення декількох студентів за однією і тією ж темою реферату. В такому разі на семінарських заняттях один з них доповідає, а інші виступають з доповненнями чи уточненнями. Студент може в обсязі навчальної програми дисципліни сам запропонувати тему реферату, узгодивши її з викладачем.

При виборі теми студенту слід керуватися своїми інтересами до певної проблеми, можливостями підбору літератури та інше.

2. Підбір і вивчення спеціальної літератури та нормативно-правових актів

Роботу над рефератом потрібно починати з вивчення стосовно обраної теми відповідного розділу підручника, навчального посібника, конспекту лекції. Після того, як загальне уявлення про обрану тему склалося, студенту слід приділити серйозну увагу підбору і вивченню нормативно-правових актів та літератури, орієнтовний список якої наведено після кожної теми. Однак запропонований перелік джерел не повинен зв'язувати ініціативу студента. Він може та мусить використовувати інші роботи, самостійно підібрані внаслідок вивчення бібліографії за обраною проблематикою.

3. Складання плану реферату

Після ознайомлення з літературою та нормативноправовими актами студент складає план реферату, в якому конкретизує питання обраної теми та який включає в себе:

- вступ;
- основну частину (виклад змісту теми);
- висновки;
- список використаної літератури.

Вступ є обов'язковою частиною реферату, в якому стисло обґрунтовується актуальність, наукова і практична значимість обраної теми, вказується на її місце у структурі курсу екологічного права, формулюються цілі дослідження.

В основній частині реферату мають бути послідовно розглянуті всі питання теми.

Заключна частина реферату має містити висновки, в яких формулюються результати дослідження, оцінки проаналізованого матеріалу, пропозиції чи рекомендації з досліджуваної проблематики.

Вступ і висновки реферату разом не повинні перевищувати одну чверть його обсягу.

4. Викладення змісту теми

Після підбору і вивчення літератури, визначення плану реферату слід приступити до узагальнення та систематизації зібраного матеріалу. Виклад матеріалу повинен бути чітким, логічним та послідовним. Викладати матеріал у рефераті рекомендується у безособовій формі висловлювання (наприклад, "вважаємо", "думаємо", "раहुємо" та інше). Необхідно вживати терміни,

властиві даній науці, уникати незрозумілих понять та складних граматичних оборотів. Допускається змінювати терміни, окремі слова і словосполучення прийнятими текстовими скороченнями, значення яких зрозуміле з контексту реферату.

При використанні цитат з літературних та наукових джерел слід пам'ятати, що вони необхідні для підтвердження думки автора реферату, або ж для висловлювання своєї думки на протигагу іншій. Занадто зловживати ними не слід.

Студенту доцільно звернути увагу на такі характерні недоліки, які трапляються при написанні реферату і які можуть привести до незадовільної оцінки:

- механічне, дослівне переписування використаної літератури;
- поверховий, не аргументований виклад основних теоретичних положень;
- невідповідність між змістом роботи та її планом;
- абстрактний виклад теми, відсутність посилань на міжнародно-правові акти;
- недбалість і неграмотність викладу.

Отже, основними вимогами до написання реферату є вміння виділяти головні теоретичні питання і роз'яснювати їх на конкретному матеріалі, логічно та послідовно розкривати зміст теми, використовуючи при цьому сучасну юридичну літературу.

5. Оформлення реферату

Студент повинен пам'ятати, що через оформлення реферату, його зовнішній вигляд, викладач формує першу думку про зміст матеріалу. Тому кожному студенту необхідно опанувати техніку й етику оформлення наукової праці та дотримуватись стандартних вимог, які висуваються щодо рефератів.

Загальний обсяг реферату не повинен перевищувати 10 друкованих сторінок тексту, набраного 14 шрифтом через 1,5 інтервали.

Після написання реферату студент повинен виступити з доповіддю на семінарському занятті. Студент протягом десяти хвилин має викласти основні положення свого дослідження, обґрунтувати наукову і практичну значимість обраної теми, сформулювати пропозиції чи рекомендації. Після виступу, при необхідності, відповісти на запитання викладача та інших учасників семінару.

За результатами обговорення реферату студенту виставляється відповідна кількість балів, які враховуються при виставленні підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО»

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право»

Змістовий модуль 1. Поняття та юридична природа міжнародного публічного права. Суб'єкти міжнародного публічного права.

Тема 1. Поняття та юридична природа міжнародного публічного права

Поняття міжнародного публічного права. Термін «міжнародне право». Характерні особливості міжнародного права. Предмет і об'єкт міжнародного публічного права. Міжнародне право як особлива правова система. Нормативність міжнародного права. Функції міжнародного публічного права. Система і структура сучасного міжнародного права. Галузі та інститути міжнародного публічного права.

Тема 2. Історія розвитку міжнародного права. Становлення сучасного міжнародного публічного права

Виникнення міжнародного права. Періодизація історії міжнародного публічного права. Міжнародне право рабовласницької доби. Міжнародне право феодальної доби. Міжнародне право у XIX столітті. Міжнародне право початку XX століття. Міжнародне право у період між двома світовими війнами. Розвиток міжнародного права після другої світової війни.

Тема 3. Суб'єкти міжнародного публічного права

Поняття суб'єкта міжнародного права. Поняття міжнародної правосуб'єктності. Класифікація суб'єктів міжнародного публічного права. Держави як основні суб'єкти міжнародного права. Міжнародна правосуб'єктність націй і народів, які борються за незалежність. Правосуб'єктність міжнародних організацій. Особливості правосуб'єктності державоподібних утворень. Правосуб'єктність інших учасників міжнародних відносин.

Тема 4. Міжнародно-правове визнання та правонаступництво

Поняття визнання та його юридичне значення. Теорії визнання. Форми визнання: де-юре, де-факто. Види визнання. Визнання нових держав. Визнання нових урядів. Визнання національно-визвольного руху, органів опору та визнання статусу воюючої сторони. Практика визнання урядів в еміграції.

Поняття правонаступництва. Види правонаступництва. Об'єкти правонаступництва. правонаступництво щодо міжнародних договорів. правонаступництво щодо державної власності. правонаступництво щодо державних архівів. правонаступництво щодо державних боргів. Права і обов'язки держав у сфері правонаступництва. правонаступництво України після розпаду Радянського Союзу.

Змістовий модуль 2. Норми, принципи та джерела міжнародного публічного права

Тема 5. Норми та принципи міжнародного публічного права

Поняття і характерні ознаки норм міжнародного права. Класифікація міжнародно-правових норм. Ієрархія норм міжнародного права. Узгодження волевиявлення держав як спосіб створення норм. Особливості створення звичаєвих норм міжнародного права. Створення імперативних норм.

Поняття та особливості принципів міжнародного права. Класифікація основних принципів міжнародного права. Зміст основних принципів міжнародного права.

Тема 6. Джерела міжнародного публічного права

Поняття джерел міжнародного права. Види джерел міжнародного публічного права. Перелік джерел в ст. 38 Статуту Міжнародного Суду ООН.

Міжнародний договір. Особливості міжнародного договору. Міжнародний звичай. Особливості міжнародного звичаю. Спільні та відмінні риси міжнародного договору та звичаю. Допоміжні джерела міжнародного публічного права. Правотворчі рішення міжнародних організацій. Судові рішення. Доктрина міжнародного права.

Поняття кодифікації міжнародного права. Розвиток кодифікації міжнародного права до першої світової війни. Кодифікація міжнародного права під егідою Ліги Націй. Кодифікація міжнародного права після другої світової війни. Види кодифікації Постійна Комісія з міжнародного права. Головні напрямки кодифікації міжнародного публічного права.

Тема 7. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права

Взаємозв'язок міжнародного і внутрішньодержавного права: в економічній сфері, політичній та гуманітарній. Функції держави та їх узгодження із міжнародним правом. Уніфікація законодавств держав. Вплив внутрішньодержавного права на міжнародне право. Самовиконавчі та несамовиконавчі норми. Вплив міжнародного права на внутрішньодержавне. Поняття імплементації та трансформації норм.

Колізії норм внутрішнього права з нормами міжнародних договорів.

Види трансформації: пряма трансформація, опосередкована та змішана трансформація. Відсилаючи норми. Співвідношення міжнародного і внутрішнього права відповідно до законодавства України.

Змістовий модуль 3. Територія та населення у міжнародному публічному праві

Тема 8. Територія у міжнародному праві

Поняття території у міжнародному праві. Класифікація територій. Склад і юридична природа державної території.

Державні кордони. Підстави та способи зміни державної території. Делімітація та демаркація кордонів. Зміни кордонів та їх режиму. Міжнародно-правовий режим Арктики та Антарктики. Міжнародно-правовий режим рік і озер. Міжнародне повітряне право. Міжнародне космічне право. Територіальні спори і претензії.

Тема 9. Населення і міжнародне право

Громадянство як основа правового статусу людини і громадянина. Громадянство та державна належність. Міжнародні договори про громадянство. Міжнародне звичаєве право про громадянство. Проблема захисту особи на міжнародній арені. Принцип реального та ефективного громадянства.

Набуття громадянства. Натуралізація. Втрата громадянства. Вихід з громадянства. Позбавлення громадянства.

Подвійне громадянство та його негативні наслідки. Правове становище іноземних громадян. Національний режим іноземців, режим найбільшого сприяння, спеціальний режим.

Регламентація громадянства в законодавстві України. Проблема громадянства депортованих осіб, осіб, які повертаються в Україну.

Тема 10. Міжнародне право прав людини

Поняття прав людини. Історія розвитку та становлення прав людини. Розвиток концепції прав людини в ХХ столітті.

Класифікація прав людини. Проблема універсальності прав людини.

Поняття, функції та принципи міжнародного захисту прав людини. Джерела міжнародного захисту прав людини. Міжнародний механізм захисту прав людини. Універсальні та регіональні інституційні механізми захисту прав людини. Механізм захисту прав людини в рамках Ради Європи. Європейський суд з прав людини.

Тема 11. Мирні засоби вирішення міжнародних спорів

Поняття мирних засобів розв'язання міжнародних спорів. Поняття ситуації та спору. Види міжнародних спорів. Міжнародно-правове забезпечення мирних засобів розв'язання міжнародних спорів. Дипломатичні та правові засоби вирішення міжнародних спорів. Переговори. Консультації сторін. Обстеження. Добрі послуги та посередництво. Міжнародні примирні комісії. Арбітраж: постійний та для конкретного випадку. Способи передачі справи на міжнародний арбітраж. Міжнародна судова процедура. Превентивна дипломатія.

Змістовий модуль 4. Основні галузі міжнародного публічного права.

Тема 12. Відповідальність у міжнародному праві

Поняття міжнародно-правової відповідальності. Суб'єкти міжнародно-правової відповідальності. Підстави міжнародно-правової відповідальності. Поняття і види міжнародних протиправних дій. Ознаки міжнародного

правопорушення. Класифікація міжнародних правопорушень. Обставини, звільнення від міжнародно-правової відповідальності.

Види та форми міжнародно-правової відповідальності. Відповідальність політична та матеріальна. Відповідальність за правомірну діяльність. Відповідальність міжнародних організацій.

Поняття і характерні особливості міжнародно-правових санкцій. Типи і види міжнародно-правових санкцій. Умови правомірності міжнародно-правових санкцій. Механізм застосування міжнародно-правових санкцій.

Тема 13. Збройні конфлікти та міжнародне право

Збройні конфлікти в сучасному світі та їх класифікація. Поняття агресії як найтяжчого міжнародного злочину. Принцип гуманізації як концентроване відображення завдань міжнародного права в умовах збройної боротьби в усіх її проявах.

Правовий статус учасників збройних конфліктів. Комбатанти і некомбатанти. Правовий статус медичного і духовного персоналу збройних сил воюючих сторін. Поводження зі шпигунами, найманцями і вивідувачами.

Початок війни та її правові наслідки. Стан війни і доля дипломатичних і консульських відносин, договірних зв'язків. Інтернування. Нейтральні держави та держави, які не воюють. Закони і звичаї війни. Засоби і методи ведення сухопутної, морської і повітряної війни в умовах її правомірності. Недопустимість ведення військових дій проти мирного населення. Режим воєнної окупації. Режим військового полону. Коло осіб, які користуються статусом військовополонених.

Міжнародно-правова регламентація закінчення військових дій і стану війни.

Тема 14. Право міжнародних договорів

Поняття права міжнародних договорів. Роль договору в сучасних міжнародних відносинах. Кодифікація і прогресивний розвиток права міжнародних договорів.

Сторони в міжнародній угоді. Право на участь в міжнародних договорах. Предмет договору. Правомірність договору. Чинність і недійсність договору. Підстави для недійсності договорів. Нерівноправні договори.

Класифікація міжнародних договорів.

Форма договору і її значення. Структура договору. Мова договору. Стадії укладання міжнародних договорів. Порядок набуття чинності міжнародним договором. Ратифікування, прийняття, схвалення, приєднання. Депозитарій і його функції. Застереження і заяви до договору. Реєстрація договору. Тлумачення міжнародного договору.

Дія міжнародного договору. Набуття чинності міжнародного договору. Строк дії. Пролонгація. Порядок виконання міжнародних договорів. Припинення дії міжнародних договорів.

Вплив збройних конфліктів і революцій на долю міжнародних договорів.

Тема 15. Право зовнішніх зносин

Поняття зовнішньої політики і дипломатії. Органи зовнішніх зносин держави і їх система.

Поняття і загальна характеристика дипломатичного права. Кодифікація норм дипломатичного права. Міжнародно-правове регулювання організації і діяльності постійних дипломатичних представництв. Встановлення дипломатичних відносин і організація дипломатичних представництв. Початок і закінчення дипломатичної місії. Структура і персонал дипломатичного представництва. Класи і ранги. Дипломатичний корпус. Функції дипломатичного представництва і засоби їх здійснення. Дипломатичні привілеї та імунітети.

Поняття і загальна характеристика консульського права. Кодифікація норм консульського права. Міжнародно-правове регулювання організації і діяльності консульських установ. Встановлення консульських відносин і організація консульств. Структура і персонал консульських представництв. Порядок призначення і відкликання консулів. Функції консульських установ і засоби їх здійснення.

Тема 16. Право міжнародних організацій

Поняття, функції та принципи права міжнародних організацій. Поняття міжнародної організації. Значення міжнародних організацій на сучасному етапі. Історія міжнародних організацій.

Види міжнародних організацій. Поняття міжнародної міжурядової організації. Членство в міжнародних організаціях. Порядок вступу та виходу з міжнародної організації. Організаційна структура міжнародних організацій. Правові акти міжнародних організацій. Юридична природа сучасних міжнародних організацій. Міжнародна правосуб'єктність міжнародних організацій. Договірна правоздатність міжнародних організацій. Привілеї та імунітети міжнародних організацій. Постійні представництва держав при міжнародних організаціях.

Організація Об'єднаних Націй. Історія її створення. Статут ООН. Мета і принципи ООН. Членство в ООН. Система головних органів ООН. Спеціалізовані установи ООН.

Регіональні міжнародні організації.

Міжнародні неурядові організації. Міжнародні конференції.

1.2. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 1.1 – Розподіл обсягу годин за темами і формами вивчення

Назви тем змістових модулів		Кількість годин для денної / заочної форми навчання							
		Лекції		Практ, семінар		Сам.роб		Разом	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 1. Поняття та юридична природа міжнародного публічного права. Суб'єкти міжнародного публічного права									
Тема 1. Поняття та юридична природа міжнародного публічного права.		2	2			3	3	5	5
Тема 2. Історія розвитку міжнародного права. Становлення сучасного міжнародного публічного права						6	5	6	5
Тема 3. Суб'єкти міжнародного публічного права		2				3	5	5	5
Тема 4. Міжнародно-правове визнання та правонаступництво				2		5	5	7	5
Разом за змістовим модулем 1:		4	2	2	-	17	18	23	20
Змістовий модуль 2. Норми, принципи та джерела міжнародного публічного права									
Тема 5. Норми та принципи міжнародного публічного права		2				3	6	5	6
Тема 6. Джерела міжнародного публічного права				2		4	6	6	6
Тема 7. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права		2				3	6	5	6
Разом за змістовим модулем 2:		4	-	2		10	18	16	18
Змістовий модуль 3. Територія та населення у міжнародному публічному праві									
Тема 8. Територія у міжнародному праві			2	2		4	4	6	6
Тема 9. Населення і міжнародне право		2				3	6	5	6
Тема 10. Міжнародне право прав людини				2	2	4	4	6	6

Тема 11. Мирні засоби вирішення міжнародних спорів	2				3	6	5	6
Разом за змістовим модулем 3:	4	2	4	2	14	20	22	24
Змістовий модуль 4. Основні галузі міжнародного публічного права.								
Тема 12. Відповідальність у міжнародному праві			2		4	6	6	6
Тема 13. Збройні конфлікти та міжнародне право	2			2	3	4	5	6
Тема 14. Право міжнародних договорів			2		4	6	6	6
Тема 15. Право зовнішніх зносин	2				4	5	6	5
Тема 16. Право міжнародних організацій			2		4	5	6	5
Разом за змістовим модулем 4:	4	-	6	2	19	26	29	28
Всього годин:	16	4	14	4	60	82	90	90

1.3. Система поточного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право»

Система оцінювання знань студентів включає поточний, проміжний та семестровий контроль знань з дисципліни. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS.

Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із студентами під час лекцій, семінарських занять та консультацій, рішення тестів, опитувань студентів при заслуховуванні рефератів та звітів про виконання самостійної роботи.

Проміжний контроль має на меті оцінку результатів знань студента після вивчення матеріалу з кожного змістовного модуля дисципліни. Цей вид контролю проводиться у формі самостійних робіт та контрольної роботи і оцінюється відповідною сумою балів. Після вивчення першого, другого та четвертого змістовних модулів проводяться самостійні роботи. Контрольна робота проводиться після вивчення третього змістовного модуля. Варіанти завдань до самостійних та контрольної роботи знаходяться в пакеті документів на дисципліну.

Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного та проміжного контролю має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання.

Результати поточного та проміжного контролю реєструються в журналі викладача.

Перездача пропущених без поважних причин проміжних самостійних робіт або контрольної роботи або з метою підвищення кількості набраних балів упродовж семестру не дозволяється.

Семестровий контроль проводиться у формі диференційованого заліку. З дисципліни в кінці семестру, студент може набрати до 60% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру і до 40% підсумкової оцінки – на заліку. Складання заліку є обов'язковим елементом підсумкового контролю знань для студентів, які претендують на оцінку «добре» або «відмінно». Якщо студент виконав всі види робіт протягом семестру (з мінімальними вимогами до знань) та набрав 60% підсумкової оцінки (тобто «задовільно»), то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати залік. Повторне складання заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.

Розподіл балів, які отримують студенти

Рекомендовані види та розподіл балів, які враховуються при виставленні поточного та модульного контролю (таблиця розроблена на основі Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів)

№	Види діяльності	Терміни	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів за семестр
1. Обов'язкові, вибіркові та стимулюючі види робіт				
1.1	Робота на семінарських заняттях	Протягом семестру	Відповіді, доповнення, терміни, тести	До 20 балів*
1.2	Ведення конспекту лекцій	Протягом семестру	Конспект	До 4-х балів
1.3	Наукова робота (виступ з доповіддю, публікація)	Протягом семестру	Виступ, публікація	До 10-ти балів
1.4	Ведення конспекту самостійної роботи	Протягом семестру	Конспект	До 5-ти балів
1.5	Виконання самостійної дослідної роботи	Протягом семестру	Виконана робота у вигляді реферату	До 5-ти балів
1.6.	ЗМК	Протягом семестру	Підтверджуючі документи	До 16-ти балів
Разом за поточний контроль:				60 балів
2. Підсумковий контроль				
№ п/п	Підсумковий модуль	Терміни	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів
2.1.	Диференційовантій залік	Відповідно до розкладу		до 40 балів
Разом за модульний контроль				40 балів
Зважена семестрова оцінка				100 балів

2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1

Тема: Визнання та правонаступництво у міжнародному праві

План:

1. Поняття визнання та його юридичне значення.
2. Теорії визнання.
3. Форми та види визнання.
4. Поняття та принципи правонаступництва.
5. Об'єкти та види правонаступництва.

Теми рефератів:

1. Історія застосування практики визнання урядів в еміграції.
2. правонаступництво України після розпаду Радянського Союзу.

Контрольні запитання:

1. Поясніть відмінності між доктриною Тобара та доктриною Естрада.
2. У чому відмінність між конститутивною та декларативною теоріями визнання?
3. У яких ситуаціях виникає питання правонаступництва?

Нормативні акти та рекомендована література:

1. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів від 23.08.1978. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_185
2. Віденська Конвенція про правонаступництво держав щодо державної власності, державних архівів і державних боргів від 08.04.1983. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_072
3. Закон України «Про правонаступництво України» // *ВВР*, 1991, N 46, ст.617. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1543-12>
4. Угода про розподіл всієї власності колишнього Союзу РСР за кордоном. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997_022
5. Матіяшек П. Проблеми права правонаступництва держав і права міжнародних договорів // *Право України*. - 2005. - № 10 С. 131-132.
6. Международная правосубъектность (основные вопросы теории). - М., 1971.

Семінарське заняття № 2

Тема: Джерела міжнародного публічного права

План:

1. Поняття та види джерел міжнародного права.
2. Договір у сучасному міжнародному праві.
3. Звичай у сучасному міжнародному праві.
4. Кодифікація міжнародного права.

Теми рефератів:

1. Діяльність Комісії міжнародного права ООН з кодифікації міжнародного права.
2. Концепція «м'якого права» у міжнародному праві.
3. Ієрархія джерел міжнародного публічного права
4. Рішення міжнародних органів та організацій як джерела міжнародного права
5. Односторонні акти держав як джерела міжнародного права..
6. Головні напрямки кодифікації сучасного міжнародного права

Контрольні запитання:

1. Якими міжнародними документами регулюється процес укладення міжнародного договору?
2. Назвіть основні елементи міжнародного звичаю.
3. Яка відмінність між загальними принципами права та основними принципами міжнародного права?
4. Назвіть допоміжні джерела міжнародного права згідно ст. 38 Статуту МС ООН.
5. Назвіть джерела міжнародного права, які не закріплені в Статуті МС ООН.

Нормативні акти та рекомендована література:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду ООН від 26.06.1945. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_010
2. Положення про Комісію міжнародного права від 21.11.1947 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_a01
3. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23.05.1969 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_118
4. Віденська конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_a04

5. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – ст. 141. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
6. Про міжнародні договори України від 29.06.2004 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 50, ст.540 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>
7. Київець О.В. Джерело міжнародного права, як природно-правова категорія // Публічне право. – 2011. - №1. – С.76-81.
8. Кияниця І. Внутрішньодержавне значення джерел міжнародного публічного права // Український часопис міжнародного права. – 2001. - №1. – С.19-24.
9. Корецький В.М. «Общие принципы права» в международном праве. – М., 1957. – 52 с.
10. Погребняк С. Загальні принципи права, як джерело права // Вісник академії правових наук України. – 2011. - №1 (64). – С.14-25.

Семінарське заняття № 3

Тема: Територія і міжнародне право

План:

1. Поняття території у міжнародному праві. Класифікація територій.
2. Склад і юридична природа державної території.
3. Державні кордони. Делімітація та демаркація кордонів.
4. Підстави та способи зміни державної території.

Завдання для самостійної роботи:

1. Охарактеризувати правовий режим державного кордону та прикордонний режим.
2. **Дати визначення понять:** територія, державна територія, міжнародна територія, демілітаризована територія, нейтралізована територія, державний кордон, делімітація державного кордону, демаркація державного кордону, сецесія, цесія, ад'юдикація, акреція, анексія.

Теми рефератів:

1. Міжнародно-правовий режим Арктики.
2. Міжнародно-правовий режим Антарктики.
3. Правовий режим міжнародних рік та каналів.
4. Демілітаризація та нейтралізація територій.
5. Державні кордони України: нормативно-правове закріплення, проблеми делімітації з сусідніми державами
6. Міжнародно-правовий режим космічного простору та небесних тіл.

Контрольні запитання:

1. Назвіть приклади територій зі змішаним режимом.
2. Які ознаки території з міжнародним режимом,
3. Які основні ознаки міжнародної ріки?
4. Наведіть приклади демілітаризованих територій?
5. Чи регулюється статус Арктики міжнародним договором?
6. Які способи зміни державної території є правомірними?
7. Чи дозволяється окупація та анексія в сучасному міжнародному праві?
8. Який порядок встановлення державних кордонів?

Нормативні акти та рекомендована література

1. Договір про постійний нейтралітет та експлуатацію Панамського каналу від 07.09.1977. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/591_002
2. Договір про Шпіцберген від 09.02.1920 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_112
3. Договір про Антарктику від 01.12.1959 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_224
4. Конвенція про режим проток від 20.07.1936 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_228
5. Конвенція про режим судноплавства на Дунаї від 18.08.1948 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_175
6. Конвенція щодо забезпечення вільного користування Суецьким каналом від 29.10.1888 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_190
7. Закон України «Про державний кордон України» // ВВР, 1992, N 2, ст. 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1777-12>
8. Анцелевич Г. «Академік Вернадський» - антарктична науково-дослідна станція України (міжнародно-правові аспекти статусу та діяльності) / Г. Анцелевич // Право України. – 2012. - №3-4. – С. 221-230.
9. Корбут В.М. Международно-правовой режим рек: история и современность / В.М. Корбут, Ю.Я. Баскин. – М., 1987 – 160 с.
10. Николаев А.Н. Правовой режим Суэцкого канала. – М., 1960. – 176 с.
11. Трофимов В.Н. Правовой статус Антарктики / В.Н. Трофимов. – М., 1990. – 152 с.
12. Анцелевич Г. Международно-правовое положение Антарктики // Український часопис міжнародного права. - 2001. - № 1.

Семінарське заняття № 4

Тема: Міжнародне право захисту прав людини

План

1. Поняття та класифікація прав людини у міжнародному праві.
2. Джерела міжнародного захисту прав людини.
3. Міжнародні механізми захисту прав людини.
4. Європейська система захисту прав людини.

Завдання для самостійної роботи:

1. Міжнародно-правовий захист прав жінок.
2. Міжнародно-правовий захист прав дітей.
3. Міжнародно-правовий захист прав національних меншин.

Теми рефератів:

1. Історія розвитку та становлення інституту прав людини.
2. Розвиток концепції прав людини в ХХ столітті.
3. Міжнародний захист прав людини в умовах збройних конфліктів.
4. Універсальні та регіональні інституційні механізми захисту прав людини.

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення поняття «права людини».
2. Як класифікують права людини?
3. Назвіть найважливіші міжнародно-правові акти, спрямовані на захист прав людини.
4. Яка процедура звернення до Європейського суду з прав людини?

Нормативні акти та рекомендована література

1. Загальна декларація прав людини. - К.: Право, 1995.
2. Міжнародний пакт про соціальні, економічні та культурні права. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права і Факультативний протокол № 1 до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права. - К.: Право, 1995.
3. Регламент Європейського суду з прав людини // Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. —1999. -№1.-С. 123-217.
4. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
5. Закон України "Про біженців" 2001 р. // www.rada.gov.ua
6. Боярс Ю.Р. Вопросы гражданства в международном праве. - М., 1986.
7. Галенская Л.Н. Право убежища. - М., 1968.
8. Черниченко С.В. Международно-правовые вопросы гражданства. - М., 1968.
9. Потапов В.И. Беженцы и международное право. - М., 1986.
10. Буроменський М. В. Міжнародний захист прав людини та права біженців: Навч. посіб. - К.: Либідь. 2002.

11. Буроменський М. В. Звернення до Європейського суду із прав людини: Практика суду і особливості українського законодавства. - Х.: Фоліо. 2000
12. Присяжнюк Т. Система Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини – унікальний інструмент захисту порушених прав // Право України. – 2001. - № 6. – С.32-37.
13. Андіанов К. Правова природа рішень Європейського суду з прав людини // Право України. - 2002. - № 3. - С. 37.
14. Права человека и международное право // Межд. публ. право: Учебник под ред. К.А.Бякишева. – М., 1999. – С.187-222.
15. Тимченко Л.Д. Международная защита прав человека и основных свобод. – Учебник. – Харьков, 1999. – С.105-136.
16. Рабінович П. Ефективність впливу Конвенції про захист прав та основних свобод людини на держави – члени Ради Європи // Право України. – 2000. - № 11. – С.34-36.

Семінарське заняття № 5

Тема: Відповідальність у міжнародному праві

План:

1. Поняття міжнародно-правової відповідальності.
2. Підстави міжнародно-правової відповідальності.
3. Види міжнародно-правової відповідальності.
4. Форми нематеріальної (політичної) відповідальності в міжнародному праві
5. Форми матеріальної міжнародно-правової відповідальності
6. Реалізація міжнародно-правової відповідальності

Завдання для самостійної роботи:

1. Обставини, що звільняють від відповідальності у міжнародному праві.

Теми рефератів:

1. Поняття та види міжнародних правопорушень
2. Міжнародно-правова відповідальність за правомірну діяльність (відповідальність за ризик)
3. Поняття та механізм застосування міжнародно-правових санкцій

Контрольні запитання:

1. Які види міжнародно-правових діянь держав зазначені у Проекті статей про відповідальність держав Комісії міжнародного права?
2. Які обставини виключають протиправність діяння держави?
3. Чим відрізняються поняття «міжнародно-протиправне діяння держави» та «злочин за міжнародним правом»?

Нормативні акти та рекомендована література:

1. Антонович М. Відповідальність держави та особи в міжнародному праві // Укр. часопис міжнар. права. - 2002. : №2. - С. 21-28
2. Блажевич Ю. Деякі аспекти історичного розвитку інституту відповідальності за міжнародні правопорушення // Підприємництво, господарство і право. - 2002, № 5.
3. Василенко В.А. Ответственность государств за международные правонарушения. - К., 1976.
4. Колосов Ю.М. Ответственность в международном праве. - М., 1975.
5. Раскалей С.Б. Объективная ответственность государств в международном праве. - К., 1985.
6. Ушаков Ю.А. Основания международной ответственности. - М., 1983.

Семінарське заняття № 6

Тема: Право міжнародних договорів

План:

1. Поняття, джерела та суб'єкти права міжнародних договорів
2. Поняття, правова природа та класифікація міжнародних договорів. Форма та структура міжнародного договору.
3. Процес укладення міжнародних договорів.
4. Набрання чинності міжнародним договором, його реєстрація, опублікування та тлумачення.
5. Припинення, зупинення та визнання міжнародних договорів недійсними.

Завдання для самостійної роботи

1. Поняття та функції депозитарію
2. Реєстрація та публікація договорів.
3. **Дати визначення понять:** парафування, ратифікація, денонсація, застереження, депозитарій.

Теми рефератів

1. Забезпечення виконання міжнародних договорів.
2. Відповідальність за несумлінне виконання договорів у міжнародному праві

Контрольні запитання:

1. За якими критеріями класифікують міжнародні договори?
2. Яким чином відбулась кодифікація норм права міжнародних договорів?
3. Яким чином міжнародні договори набувають чинності?
4. Яким чином міжнародний договір може припинити чинність?

Нормативні акти та рекомендована література:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду ООН від 26.06.1945. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_010
2. Положення про Комісію міжнародного права від 21.11.1947 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_a01
3. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23.05.1969 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_118
4. Віденська конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_a04
5. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – ст. 141. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
6. Про міжнародні договори України від 29.06.2004 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, N 50, ст.540 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>
7. Мережко О.О. Право міжнародних договорів: сучасні проблеми теорії та практики: Монографія.- К.: Таксон, 2002.- 344с.
8. Талаев А.Н. Право международных договоров: договоры с участием международных организаций. - М., 1989.
9. Талаев А.Н. Право международных договоров: действие и применение договоров. - М., 1985.
10. Лукашук И.И. Структура и форма международных договоров. - Саратов, 1960.
11. Чубарев В.Л. Элементарный курс права международных договоров: Навч. посібник. - К., 2001. - 176 с.

Семінарське заняття № 7

Тема: Право міжнародних організацій

План:

1. Поняття та види міжнародних організацій.
2. Організація Об'єднаних Націй. Статут ООН. Завдання і принципи ООН. Членство в ООН.
3. Система головних органів ООН.
4. Європейський Союз: правові засади створення та функціонування.

Завдання для самостійної роботи

1. Історія створення ООН.
2. Спеціалізовані установи ООН.

Теми рефератів:

1. Проблема реформування ООН
2. Механізм прийняття рішень міжнародними організаціями.
3. Рада Європи: цілі, принципи, структура. Участь України в цій організації
4. НАТО: цілі, принципи, структура. Взаємини з Україною
5. Міжнародні конференції.

Контрольні запитання:

1. Які ознаки міжурядових і неурядових міжнародних організацій?
2. Який обсяг правосуб'єктності міжнародних організацій?
3. Як здійснює свої функції Генеральна Асамблея ООН?
4. Охарактеризуйте процедуру прийняття рішень Радою Безпеки ООН.
5. Проаналізуйте юрисдикцію Міжнародного Суду ООН.
6. Які основні проблеми ООН на сьогодні?

Нормативні акти та рекомендована література:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду ООН від 26.06.1945. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_010
2. Статут Ради Європи від 05.05.1949 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_001
3. Заключний Акт НБСЄ від 01.08.1975 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_055
4. Віденська конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_a04
5. Венская конвенция о представительстве государств в их отношениях с международными организациями универсального характера от 14 марта 1975 г. / Право зовнішніх зносин. Збірник документів. – К., 2003. – С. 436-461.
6. Північноатлантичний договір від 04.04.1949 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/950_008
7. Циганкова Т.М. Міжнародні організації: навч. посібник/ Т.М.Циганкова, Т.Ф.Гордєєва.- 2-е вид., перероб. і доп.- К.: КНЕУ, 2001.- 340с.
8. Зайцева О.Г. Международные организации: принятие решений. - М., 1989.
9. Крылов Н.Б. Правотворческая деятельность международных организаций. - М., 1988.
- 10.Кривчикова Е.С. Основы теории права международных организаций. - М., 1979.
- 11.Шибяева Е.А. Право международных организаций. - М., 1986.

ЛІТЕРАТУРА

Базова література:

1. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право : підручник / Т. Л. Сироїд. - Одеса Фенікс, 2018. -744 с.
2. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право: Підручник. : Фенікс, 2018. – 762 с.
3. Теліпко В.Е., Овчаренко А.С. Міжнародне публічне право: Навч.посіб. / За заг. ред. Теліпко В.Е. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 608с.
4. Пронюк Н.В. Сучасне міжнародне право: навч. посіб. – 2-ге вид., змін. та доп. – К.: КНТ, 2010.- 280с.
5. Тимченко Л. Д. Міжнародне право : підручник / Л. Д. Тимченко, В. П. Кононенко; МОН МС України. – Київ : Знання, 2012. – 632 с.
6. Міжнародне публічне право : підручник / В. М. Репецький, В. М. Лисик, М. М. Микієвич, А. О. Андрусевич; МОН України, Львівський національний університет імені Івана Франка. - 2-е вид., стер. – Київ : Знання, 2012. – 440 с.
7. Дмитрієв А.І., Муравйов В.І. Міжнародне публічне право: Навч.посіб. / Відп. редактори Ю.С.Шемшученко, Л.В.Губерський – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 640с.
8. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. - Х.: «Одіссей», 2008.- 704с.
9. Анцелевич Г.О., Покрещук О.О. Міжнародне публічне право - К.: Алерта, 2005. - 424 с.
10. Буроменський М.В. Міжнародне право. Підручник.- К. : Юрінком Інтер.- 2005.-336с.
11. Антонович М.М. Міжнародне право: навч.посібник.- К.: Юрінком Інтер, 2011.- 384с.
12. Міжнародне право: Підручник/ За ред.. Ліпкан В.А. - К. : КНТ, 2009. - 752 с.
13. Міжнародне право: Навч. посібник / За ред. Буроменського М.В. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 336 с
14. Буткевич В.Г., Мицик В.В., Задорожній О.В. Міжнародне право. Основи теорії: Підручник / За ред. В.Г.Буткевича. – К.: Либідь, 2002. – 608с.
15. Міжнародне право. Основні галузі: підручник для вузів/ За ред. В.Г.Буткевича.- К.: Либідь, 2004.- 816с.
16. Черкес М. Ю. Міжнародне право: підруч. / М. Ю. Черкес. – 6-те вид., виправл. і доповн. – К.: Знання, 2011. – 397 с.
17. Міжнародне публічне право: Підручник. / За ред. В.М. Репецького. - К., 2012. - 437 с.
18. Батрименко В. І. Міжнародне право : навч. посіб. / В. І. Батрименко; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - К., 2012. - 323 с
19. Циганкова Т.М. Міжнародні організації: навч. посібник/ Т.М.Циганкова, Т.Ф.Гордеева.- 2-е вид., перероб. і доп.- К.: КНЕУ, 2001.- 340с.

20. Дмитрієв А.І. Міжнародне публічне право: Практикум/ А.І.Дмитрієв, А.С.Мацко, В.І.Муравйов; Відп.ред.: Ю.С.Шемшученко, Л.В.Губерський.- К.: Юрінком Інтер, 2001.- 352с.
21. Ильин Ю.Д. Лекции по международному публичному праву.- Х: Консум, 1996.- 236с.
22. Буткевич О.В. Історія міжнародного права: Підручник.- Ліра-К, 2018.- 408с.
23. Репецький В.М. Міжнародне гуманітарне право: підручник/ В.М.Репецький, В.М.Лисик.- К.: Знання, 2007.- 467с.
24. Мережко О.О. Право міжнародних договорів: сучасні проблеми теорії та практики: Монографія.- К.: Таксон, 2002.- 344с.
25. Репецький В.М. Дипломатичне і консульське право: підручник.- 2-е вид. Перероб. і доп.- К.:Знання, 2006.- 372с.

Допоміжна література

1. Альбертіні Л.М. Правове регулювання громадянства в європейських державах (порівняльний аналіз): Дис. ... к.ю.н.: 12.00.02 / Київський ун-тім. Тараса Шевченка. - Км 1998. - 214 с.
2. Андіанов К. Правова природа рішень Європейського суду з прав людини // Право України. - 2002. - № 3. - С. 37.
3. Анісімова Марина Федорівна. Зобов'язання України щодо прав людини у зв'язку зі вступом до Ради Європи: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2001. - 308 с.
4. Антипенко Владимир Федорович. Современный терроризм; состояние и пути его предупреждения в Украине: Дис. ... к.ю.н.: 12.00.08 / НАН Украины; Институт государства и права им. В.М. Корецкого. - К., 1999. - 178 с.
5. Антонович М. Відповідальність держави та особи в міжнародному праві // Український часопис міжнародного права. -2002. - №2.
6. Антонович М. Міжнародне публічне право: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. - К.: КМ Академія, 2003. - 308 с.
7. Антологія української юридичної думки: В б т. / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України / Ю.С. Шем-шученко (заг. ред.), В.Н. Денисов (упоряд.), К.О. Савчук (упоряд.). - К.: Юридична книга, 2002. - Т. 3: Міжнародне право. -2004. -567 с.
8. Анцелевич Г. Міжнародно-правове положення Антарктики // Український часопис міжнародного права. - 2001. - № 1.
9. Анцелевич Г.О., Покрещук О.О. Міжнародне право: Підручник для студ. спец. "Міжнародне право" вищ* навч. закладів / Українська академія зовнішньої торгівлі. - К.: Алерта; Пектораль, 2003. - 409 с.
10. Ахмад Касем Алркейбат. Застосування сили з погляду основних принципів міжнародного права // Часопис Київського університету права. - 2003, № 2. - С. 64-69.
11. Базов В.П., Качан І.І., Майоров І.О., Поніматченко Ю.А Міжнародне гуманітарне право: Навч. посіб. - К.: Варта, 2000. - 172с.

12. Баймуратов М.О. Міжнародне право. - Х.: Одіссей, 2002. -672 с.
13. Баский Ю.Я., Фельдман Д.Й. История международного права. -М., 1990.
14. Беллер Гернот, Дмитрієв А. Вестфальський мир 1648 року (до 350-ї річниці договорів). - К.: Ін Юре, 1998.
15. Бирюков П.Н. Международное право: Учеб. пособ. - М.: Юрист, 2000. - 415с.
16. Білорус І.О. Сучасне міжнародне морське право і морське право України / Українська академія зовнішньої торгівлі. - К., 2003.-116 с.
17. Блажевич Ю. Деякі аспекти історичного розвитку інституту відповідальності за міжнародні правопорушення // Підприємництво, господарство і право. - 2002, № 5.
18. Буроменський М. В. Звернення до Європейського суду із прав людини: Практика суду і особливості українського законодавства. - Х.: Фоліо. 2000
19. Буроменський М. В. Міжнародний захист прав людини та права біженців: Навч. посіб. - К.: Либідь. 2002.
20. Буткевич В.Г. Соотношение внутригосударственного и международного права. - К., 1982.
21. Буткевич О. Статус іноземців в стародавньому міжнародному праві // Український часопис міжнародного права. - 2002. -№3.
22. Василенко В.А., Высоцкий А.Ф., Рыбальчик Д.Е. Международное морское право. - К., 1988.
23. Вінгловська О.І. Імплементация міжнародних стандартів прав дитини в національному законодавстві України: Дис.... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка; Інститут міжнародних відносин. - К., 2000. - 216 с.
24. Войтович С. О делении международного права на публичное и частное // Український часопис міжнародного права. - 2002. -№3.
25. Войтович С. Система та право міжнародних економічних організацій // Український часопис міжнародного права. - 2002. -№1.
26. Галкіна І.В. Міжнародно-правові засади мирного врегулювання міжнародних спорів // Держава і право: 36. наук, праць. Спецвипуск. - К., Дніпропетр., 2003. - С. 63-66.
27. Георгіца А.З. Міжнародне публічне право: Загальне частина. - Чернівці: Рута, 1995. - 230 с.
28. Георгіца А.З. Міжнародне публічне право: Особливі частина. - Чернівці: ЧДУ, 1996. - 164 с.
29. Гуменюк Б.І. Основи дипломатичної і консульської служби. - К.: Либідь, 1998
30. Гусейнов Л.Г. Відповідальність держав за порушення міжнародних зобов'язань у галузі прав людини: Автореф. дис. ... д.ю.н.: 12.00.11. - К., 2000. - 36с.
31. Броунли Я. Международное право. Кн. 2. - М., 1977. -449 с.
32. Денисов В.Н., Евинтов В.И. Реализация международно-правовых норм во внутреннем праве. - К.: Наук, думка, 1992.

33. Денисов В.Н., Євінгов В.І. Суверенітет України і міжнародне право. — К.: Манускрипт, 1995.
34. Дмитрієв А.І. Вестфальський мир 1648 року і сучасне міжнародне право / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Київський ун-т права. - К., 2001. - 425 с.
35. Дмитрієв А. Державний суверенітет та проблеми теорії міжнародного права // Юридичний вісник України. - 3 серпня 2000 року. - № 31. - С. 26-28.
36. Дмитрієв А.І. Міжнародне гуманітарне право: основи концепції / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Вища школа права при Інституті держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - К.: Логос, 1999. - 119 с.
37. Дмитрієв А.І., Дяченко В.І., Цюрупа М.В. Міжнародне гуманітарне право: філософсько-правова доктрина регулювання збройних конфліктів: Навч. посіб. - К.: Сфера, 1999. Ч. 2: Словник-довідник основних термінів і понять. - 1999. —137 с.
38. Дмитрієв А.І., Дяченко В.І., Цюрупа М.В. Міжнародне гуманітарне право: філософсько-правова доктрина регулювання збройних конфліктів: Навч. посіб. -К.: Сфера, 1999. Ч. 4: Джерела, принципи, норми. - 2000. - 118 с.
39. Дмитрієв А.І., Мацко А.С., Муравйов В.І. Міжнародне публічне право: Практикум / Київський ун-т права; Інститут міжнародних відносин Київського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка / Ю.С. Шемшученко (відповід. ред.), Л.В. Губерський (відповід. ред.). - К.: Юрінком Інтер, 2001. - 348 с.
40. Дмитрієв А.І., Шепель А.О. Деякі проблеми еволюції міжнародного права // Часопис Київського університету права. -2003. -№ 2.- С. 59-64.
41. Допилка С.О. Уголовная ответственность за терроризм и пиратство на море: Дис.... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Одесский ун-т им. И.И. Мечникова. - О., 1993. -192 с.
42. Дяченко В.І., Цюрупа М.В., Шумський П.В. Міжнародне гуманітарне право: філософсько-правова доктрина регулювання збройних конфліктів. - К.: КВП, 1998. -103 с.
43. Дяченко В.І., Цюрупа М.В., Шумський П.В. Міжнародне гуманітарне право: філософсько-правова доктрина регулювання збройних конфліктів: Навч. посіб. / Міжнародний фонд "Відродження" / В.П. Андрущенко (передм.). - К.: Сфера, 1999. Ч. 1: Історія становлення. - 1999. - 127 с.
44. Ефименко А.П. Международно-правовой режим Дуная: аспекты судоходства и охраны окружающей среды: Дис.... канд. юрид. наук: 12.00.11 / НАН Украины; Институт государства и права им. В.Н. Корецкого. - К., 1998. -153 с.
45. Європейський Союз в міжнародно-правових відносинах: Навч. посібник / За ред. О.Н. Ярмиша / Тамм А.Є., Ріяка В.О., Коломієць Ю.М. - Х., 2003.
46. Європейський суд з прав людини: організація, процедура, правила звернення / Міністерство юстиції України. - К.: Ін Юре, 2000.-16 с.

47. Європейський суд з прав людини: Рішення щодо України / Міністерство юстиції України.- К.: Ін Юре, 2000. - 96 с.
48. Журавка О. В. Міжнародно-правова характеристика інституту громадянства: Дис.... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. - Х., 1999. - 203 с.
49. Заблоцька Л.Г. Розвиток науки міжнародного права вченими Університету Св. Володимира // Український часопис міжнародного права. - 1993. - № 1.
50. Задорожній О.В. Міжнародне право у відносинах України та Російської Федерації. -
51. Задорожній О.В. Анексія Криму – міжнародний злочин
52. Задорожній О.В. Порухення агресивною війною Російської Федерації проти України основних принципів міжнародного права
53. Ильин Ю.Д. Лекции по международному публичному праву. - Харьков, 1996.
54. Исмаил А. Правотворчество международных межправительственных организаций: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Киевский ун-т им. Тараса Шевченко. - К., 1999. - 170 с.
55. Иванов Ю.А. Міжнародне право: Посібник для підгот. до іспитів. - К., 2004. - 202 с.
56. Иванов Ю.А. Міжнародно-правове регулювання боротьби з тероризмом у сучасних умовах: Дис.... канд. юрид. наук: 12.00.11 / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. — К., 2000.-173 с.
57. Каламкарян Р. Концептуальное восприятие института эстоппель в науке современного международного права // Государство и право. -1999. - № 12. - С. 61-66.
58. Каламкарян Р.А. Принцип добросовестности и принцип взаимности как основание института эстоппель // Государство и право. - 2000. - № 8. - С. 47-54.
59. Каламкарян Р. Эстоппель как отдельный принцип международного права // Государство и право. - 2001. - № 4. — С. 75-84.
60. Капіца Ю. Проблемні питання гармонізації законодавства України з міжнародно-правовими нормами // Юридичний вісник України. - 28.09-4.10.2000 р. - № 39.
61. Кияниця І. Внутрішньодержавне значення джерел міжнародного публічного права // Український часопис міжнародного права. - 2001. - № 1.
62. Клименко Б.М. Государственная территория. - М.: Междунар. отношения, 1974.
63. Колосов Ю.М. Ответственность в международном праве. -М., 1975.
64. Кохан Г. Л. Міжнародно-правове співробітництво в боротьбі з рабством і работоргівлею: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. -Х., 2002.-176 с.
65. Кравченко С, Андрусевич А. Розвиток екологічних прав людини у міжнародному праві // Право України. - 2001. - № 2. -С. 133-137.

66. Кравчук С. Міжнародно-правова допомога у кримінальних справах // Право України. - 1999. - № 12. - С. 59-62.
67. Крылов Н.Б. Правотворческая деятельность международных организаций. - М., 1988.
68. Кузьменко А.М. Розвідувальна діяльність як явище сучасних міжнародних відносин // Міжнародне право і національне законодавство: 36. наук, праць. -К.:КиМУ, 2003. -Вип. 3. -С. 31-41.
69. Кулик М. Про побудову несуперечливої моделі делімітації морських просторів у сучасному міжнародному праві // Право України. - 2001. - № 9. - С. 89-92.
70. Кулик М. Встановлення критеріїв справедливості правового регулювання делімітації континентального шельфу // Право України. - 2001. -№ 7. -С. 106-109.
71. Курс международного права: В 7 т. / Под общ. ред. Г.Й. Тункина. - М.: Наука, 1989.
72. Леженіна О.Г. Міжнародна правоохоронна діяльність: поняття, цілі, завдання, принципи, функції // Вісник Національного університету внутрішніх справ. - 2003. - № 21. -С. 164-170.
73. Лукашук І.І Норми міжнародного права. - М., 1997.
74. Лукашук И.И. Субъекты права международных договоров // Государство и право. - 2004. - № 11. - С. 52-56.
75. Максимов В.В. Правова охорона культурних цінностей у Конвенціях ЮНЕСКО: Дис.... канд. юрид. наук: 12.00.11/ Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - К., 1997. -146 с.
76. Маланчук П. Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом: Пер. з англ. - Х.: Консул, 2000.
77. Малеев Ю. М. Международное воздушное право. -М., 1986.
78. Малишева Ю. В. Розвиток інституту санкцій у сучасному міжнародному праві / Ю. Малишева //Публічне право. – 2012. – № 2. – С. 170–176.
79. Мартыненко А.Л. Права народов в современном международном праве. - К., 1993.
80. Международное право: Учеб. / Под ред. Г.И. Тункина. М.: Юридическая литература, 1994.
81. Международное право: Учеб. / Под ред. Ю.М. Колосов Э.С. Кривчиковой. - М.: Международные отношения, 2001.
82. Международное право. / Под ред. Ю.М. Колосова В.И. Кузнецова. -М., 1995.
83. Международное право. / Под ред. Г.В. Игнатенко. - М 1995.
84. Международное право, применимое к вооруженным конфликтам на море // Юридичний вісник України. - 2000. №8.-С. 12.
85. Мережко О.О. Концепція гуманітарної інтервенції і механізм захисту прав людини в рамках ООН: Дис.... канд. юри, наук: 12.00.11 / Київський національний ун-т ім. Т. Шевченк Інститут міжнародних відносин. - К., 1996. - 175 с.

86. Мережко О. Поняття міжнародного договору в сучасні доктрині і практиці міжнародного публічного права // Українське право. - 2001. - № 1. - С, 12-128.
87. Микієвич М.М. Міжнародно-правові аспекти співробітництва Європейського Союзу з третіми країнами: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Львівський держ. ун-т ім. Івана Франка. -Львів, 1996.- 180с.
88. Мицик В. Діяльність Ради Європи щодо вирішення проблем захисту прав національних меншин // Український часопис міжнародного права. - 2002. - № 1.
89. Міжнародне гуманітарне право і права людини / ООН; Центр прав людини; Харківська правозахисна група; Українсько-Американське Бюро захисту прав людини. - Х., 1994. — 14 с. -(Права людини; 13).
90. Міжнародно-правова відповідальність // Юридичний вісник України 1999. - № 12. - С. 28.
91. Мостиський А.Б. Міжнародно-правова основа державних кордонів України: Дис.... канд. юрид. наук: 12.00.10 / Київський ун-т ім. Т. Шевченка. - К., 1993. - 189 с.
92. Мохаммад Абдель Карим Мусса Аль-Нсур. Международно-правовая защита прав женщин и детей в период кризисных ситуаций: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Одесский национальный ун-т им. И.И. Мечникова. - О., 2002. - 215 с.
93. Мохаммад Т. Международно-правовые аспекты обеспечения всеобщей безопасности: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Киевский ун-т им. Т.Г. Шевченко. Институт международных отношений. - К., 1997. -162 с.
94. Муравйов В. Засоби впливу права Європейського Союзу і внутрішні правопорядки третіх країн. // Підприємство, державі право, 2002. - № 5. - С. 74.
95. Муравйов В. Особливий характер правової систем Європейського Союзу. // Підприємство, держава і право, 2002. №8. - С. 86.
96. Мюллерсон Р.А. Соотношение международного и национального права. - М., 1982.
97. Нгуен Куок Динь. Международное публичное право. 2-х т. Перевод с франц. - К.: Сфера, 2001.
98. Негода С.А. Правовое регулирование международных коммерческих космических проектов: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / НАН Украины; Институт государства и права иг В.М. Корецкого. - К., 2000. - 174 с.
99. Неліп М.І., Мережко О.О. Силовий захист прав людини Питання легітимності в сучасному міжнародному праві. - К.: Науі думка, 1998.
100. Огірко Р. Конфедерація і міжнародна організація: порівняльна характеристика політико-правової природи // Українське право. - 2001. - № 1. - С. 114-121.
101. Огляд практики Європейського суду з прав людини: Норми та стандарти Конвенції про захист прав і основних свобод людини / Міністерство юстиції України. - К.: Ін Юре, 2000. - 64 с.

102. Опришко В. Питання гармонізації законодавства України з міжнародним правом // Право України. -1999. -№8. -С. 12-16.
103. Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ) (Краткая справка) // Международное право в документах: Учеб. пособие / Сост.: Н.Т. Блатова, Г.М. Мелков. - 2-ое изд., перераб. и доп. - М.: Инфра-М. 1997. - 696 с.
104. Основные сведения об Организации Объединенных Наций: Пер. с англ. - М.: Юрид. лит., 1995.
105. Павленко О. Процедура укладення, структура, форма, мова і термін дії договорів держав Київської Русі // Український часопис міжнародного права. - 1994. - № 1.
106. Павлиш С. До питання про правовий статус консула. // Підприємство, господарство і право, 2002. - № 8. - С. 90.
107. Петренко Р.И. Основы консульского права. - М., 1986.
108. Пикте Жан. Развитие и принципы международного гуманитарного права. - Международный Комитет Красного Креста. -М., 1994.
109. Полешко А. Рада Європи на захисті прав людини // Право України. -1999. - № 8. - С. 36-38.
110. Право Європейського Союзу: Підруч. для студентів вищих навчальних закладів / Переклад з англ. - К.: Абрис, 1998. - 42
111. Право зовнішніх зносин: Дипломатичне право. Дипломатичне право міжнародних організацій. Право спеціальних комісій. Консульське право / Ю.В. Алданов (упоряд.), -К.: Проміні, 200 784 с. - (Міжнародне право в документах).
112. Радзівілл О.А. Проблеми і перспективи концепції спільної спадщини людства в сучасному міжнародному праві: Дис.... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. - К., 2000. - 210 с.
113. Реализация международно-правовых норм во внутреннем праве. (Отв. реды: В.Н. Денисов, В.И. Евинтов). - К., 1992.
114. Рекха Рани Дебнатх. Развитие механизмов и процедур защиты прав женщин в рамках международных организаций: Дис.... канд. юрид. наук: 12.00.11 / НАН Украины; Институт государства и права им. В.М. Корецкого. - К., 1999. - 168 с.
115. Решетов Ю.А. Борьба с международными преступлениями против мира и безопасности. - М., 1983. - С. 63.
116. Савчук К.О. Роль академіка В.М. Корецького в дослідже історії науки міжнародного права // Держава і право: 36. на праць. Спецвипуск. - К., Дніпропетр., 2003. - С. 11-15.
117. Саидов А.Х. Международное право в схемах и определениях: Учеб. пособие, - М., 2004. - 349 с.
118. Сантаян Кабирадж. Проблемы двугражданства в международном праве и практические пути их устранения: Дис.... khj юрид. наук: 12.00.11 / НАН Украины; Институт государства и права им. В.М. Корецкого. - К., 1996. - 160 с.

119. Словарь международного права / СБ. Бацанов, Г.К. Еф: мов, В.И. Кузнецов и др. - 2-е изд., перераб. и доп. -М.: Междуна отношения, 1986.
120. Стешенко В.М. Оренда території в міжнародному публічному праві: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. - Х., 2001. -196 с.
121. Сыроед Т.Л. Защита жертв преступлений в международном праве: Дис...к.ю.н.: 12.00.11 /Университет внутренних дел МВД Украины. - Х., 1999. - 182 с.
122. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право : підручник / Т. Л. Сироїд. - Одеса Фенікс, 2018. -744 с
123. Тарасов О.В. Международные неправительственные организации в системе мирового гражданского сообщества: Дис.... канд. юрид. наук: 12.00.10 /Украинская юридическая академия. -Х., 1994. -179 с.
124. Тимченко Л.Д. Международное право. - Харьков, 1999.
125. Тиунов О.И. Международное гуманитарное право. Учебник для вузов. -М.: НОРМА - ИНФРА-М, 1999
126. Тиунов О.И. Принцип соблюдения международных обязательств. - М., 1979.
127. Третьяков Д. Деякі питання застосування норм міжнародних договорів в Україні // Український часопис міжнародного права. 2002. -№3.
128. Тункин Г.И. Теория международного права. - М., 197
129. Тускоз Жан. Міжнародне право: Підручник: Пер. з франц. К.: АртЕк, 1998. - 401с.
130. Ушаков Н.А. Проблемы теории международного прав М., 1988.
131. Фархутдинов И.З. Международное право в условиях глобализации // Право и политика. - 2003. - № 8. - С. 141-149
132. Харитонов Є., Харитонova О. Європейські правові системи: проблеми класифікації // ВАПНУ. - 2002. - № 2. - С 14.
133. Хауамда Галеб Ауад Мустафа. Механизм защиты прав человека в институционной системе ООН: Дис.... канд. юрид. на 12.00.11 / НАН Украины; Институт государства и права им. В. Корецкого. - К., 1996. - 240 с.
134. Цибуленко Є.М. Міжнародно-правове регулюван застосування звичайних озброєнь: Дис. ... канд. юрид. на; 12.00.11 / Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин. - К., 1999. - 184 с.
135. Черкес М.Ю. Міжнародне право: Підручник. (Вищаосв: ХХІ століття). - К.: Знання, 2000. - 462 с.
136. Черкес М.Ю. Міжнародне право: Підручник. - 2-е ви, стер. - (Вища освіта ХХІ століття). - К.: Знання, 2001. - 284 с.
137. Черниченко СВ. Международное право: современные теоретические проблемы. - М., 1993.
138. Чубарев В.Л. Елементарний курс права міжнародних договорів: Навч. посібник. - К., 2001. - 176 с.
139. Шаллан Ф.І. Боротьба з піратством та міжнародне морське право: аналіз становлення, розвитку та конвенційного закріплення Автореф. дис. ... канд.

- юрид. наук: 12.00.11 / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. - К., 1998. - 16 с.
140. Шатіло В.А. Проблеми імплементації та чинності норм міжнародного права у національному законодавстві України // Держава і право: 36. наук, праць. Спецвипуск. - К., Дніпропетр., 2003.-С. 242-246.
141. Шахбазян К. Міжнародна співпраця держав в сфері правового регулювання діяльності в Інтернет // Український часопис міжнародного права. - 2003. - № 1. - С. 70-74.
142. Шепель А.О. Інститут застережень (аналіз практики України): Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Інститут законодавства Верховної Ради України. - К., 1997. - 157с.
143. Щекин Ю.В. Неполное членство в международных организациях: Дис.... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Национальная юридическая академия Украины им. Ярослава Мудрого. - Х., 1999.-161с.
144. Шибаева Е.А. Право международных организаций. - М., 1986.
145. Шинкарецкая Г.Г. Международная судебная процедура. -М., 1992. -269 с.
146. Энтин М.Л. Международные судебные учреждения. - М., 1984.
147. Юридична енциклопедія: У 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. - К.: Укр. енцикл., 1998. - Т. 1: 1999. -Т. 2.
148. Ярмач В.Х. Міжнародне гуманітарне право, що застосовується в період збройних конфліктів та імплементація його Україною: Автореф. дис. ... юрид. наук: 12.00.11 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. - Х., 2003 19 с.
149. Adede A. O. The System for Settlement of Disputes under the United Nations Convention on the Law of the Sea. Dordrecht / Boston/ Lancaster, 1987.
150. Amerasinghe C. F. Documents on International Administrative Tribunals. Oxford, 1989.
151. Amerasinghe Ch. Jurisdiction of International Tribunal. The Hague, 2003.
152. Amerasinghe C. F. Principles of the International Law and International Organizations. Cambridge, 1996.
153. August R. Public International Law; Texts, Cases and Readings. Prentice Hall, 1995.
154. Bass G. J. Stay the Hand of Vengeance: The Politics of War Crimes Tribunals. Princeton, 2000.
155. Bassiouni P., Scharf W., Zagaris W. (eds). International Criminal Law, Cases and Materials. Durham, 1996.
156. Beigbeder Y. Judging War Criminals: The Politics of International Justice. New York, 1999.
157. Bekker P. The Legal Position of Intergovernmental Organizations. Dordrecht, 1994.
158. Bender R. Space Transport Liability — National and International Aspects. The Hague, 1997.
159. Benedetto C. International Law and the Role of Domestic Legal System. Boston / London, 1993.

160. Best G. *Humanity in Warfare: The Modern History of the International Law of Armed Conflict*. London, 1983.
161. Bin Ch. *General Principles of Law as Applied by International Courts and Tribunals*. Cambridge, 1987.
162. Boisson L. *International Organizations and International Settlement: Trends and Prospects*. N. Y., 2002.
163. Brownlie I. *Principles of Public International Law*. 4 th ed. — Oxford: Glarendon Press, 1990.
164. Cassese A. (Ed.) *The Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary*. Oxford, 2002.
165. Cassese A. *International Law*. Oxford University Press, 2001.
166. Cheng Bin. *Studies in International Space Law*. Deventer, 1986.
167. Chirchill R. R., Lowe A. V. *The Law of the Sea*. Manchester University Press, 1999.
168. Clive P., Hopkins J. *British International Law Cases*. Vol. 2. London, 1973.
169. Coates A. J. *The Ethics of War*. Manchester / New York, 1997.
170. Detter de Lupis I. *The Concept of International Law*. Stockholm. 1987. P. 90
171. Dordrecht: Nijhoff, 1988. P. XV. *Terrorism and International Order*. N.Y., 1988.
172. Economides C. *The Relationship between International and Domestic Law*. Strasbourg, 1993.
173. *Encyclopedia of Public International Law* 17 vols. Oxford, 1984, Klabbbers J. *The Concept of Treaty in International Law*. The Hague, 1996.
174. *Encyclopedia of Public International Law* Vol. 17. Oxford, 1984.
175. Higgins R. *Problems and Process: International Law and How We Use It*. Oxford, 1999.
176. Jenkins M. B. *International Terrorism: A New Mode of Conflict*. Research Paper 48. California Seminar on Arm Control and Foreign Policy. Los Angeles, 1974.
177. Keohane Robert O., Nye Joseph. *Power and Interdependence: World Politics in Transition*. — Boston: Little and Brown, 1977.
178. Luke T. Lee. *Consular Law and Practice*. Oxford, 1991.
179. McCaffrey S. *The Law of International Watercourses: Non-Navigational Uses*. Oxford University Press, 2003.
180. Newman F., Weissbrodt D. *International Human Rights*. — Cincinnati: Anderson Publishing Co., 1990.
181. O'Brien J. *International Law*. London / Sydney, 2001.
182. Oda Sh. *Fifty Years of the Law of the Sea*. The Hague, 2003.
183. *Outlook on Space Law over the Next 30 Years* / Editor in Chief Lafferanderie G. The Hague, 1997.
184. Qureshi A. H. *The World Trade Organisation: Implementing International Trade Norms*. N.Y., 1996.
185. Robbie S. *Procedure at International Conference: A Study of the Rules of Procedure of Conferences and Assemblies of International Inter-Governmental Organizations*. Cambridge, 1997.

186. Roberts B. Weapons Proliferation and the World Order after the World War. The Hague / London / Boston, 1996.
187. Robertson G. Crimes against Humanity: The Struggle for Global Justice. New York, 1999.
188. Rome Statute of the International Criminal Court. International Legal Materials. Vol. XXXVII. Sept. 1998.
189. Sato T. Evolving Constitutions of International Organizations. The Hague / London / Boston, 1996.
190. Schaffer E., Shyder R. Contemporary Practice of Public International Law. Published by Oceana Publications, 1997.
191. Schemers H. and Blokker N. International Institutional Law. Third Rev. Ed. The Hague / London / Boston, 1995.
192. Shaw M.N. International Law. — Cambridge University Press. — 2003. — 1288 p.
193. The Permanent Court of Arbitration. The Hague, 1998.
194. Timtchenko L. The International Law Regime of the Arctic and Trends in its Development. Kharkiv. 1996.
195. Vanleeuwen M. (Ed.) Confronting Terrorism: European Experiences That Perceptions and Policies. The Hague, 2003.
196. Verziji J. W. International Law in Historical Perspective. 1—2 vols. Leyden, 1969.
197. White N. (Ed.) Collective Security Law. Ashgate Publishing, 2003.
198. Winham G. The Evolution of International Trade Agreements. Toronto / London, 1992.

Періодичні видання

1. Український часопис міжнародного права.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй. – Режим доступу:
<http://www.un.org>
2. Офіційний сайт Європейського Суду з прав людини. – Режим доступу:
<https://www.echr.coe.int>

Додаток А. Словник основних термінів

Агреман – згода приймаючої держави на призначення певної особи в якості глави дипломатичного представництва акредитуючої держави.

Агресія – це злочин проти миру, який полягає у застосуванні збройної сили державою проти суверенітету, територіальної недоторканності чи політичної незалежності іншої держави або в будь-який інший спосіб, що не сумісний зі Статутом ООН.

Акреція — природне збільшення території держави внаслідок тривалого нагромадження (під впливом течії води) піску у дельті ріки або внаслідок появи острова вулканічного походження у межах територіальних вод.

Анексія — загарбання, насильницьке приєднання державою території, яка належить іншій державі або народу; грубе порушення норм міжнародного права і принципу самовизначення націй

Анклав – частина території однієї держави, що оточена з усіх боків сухопутною територією іншої держави або держав.

Апартеїд – міжнародний злочин: політика расової дискримінації та гноблення (наприклад, здійснювалася правлячими колами Південно-Африканської Республіки щодо корінного населення та інших етнічних груп неєвропейського походження), що передбачає позбавлення або істотне обмеження політичних, соціально-економічних і громадянських прав якоїсь групи населення аж до її територіальної ізоляції та геноциду.

Арбітраж — спосіб мирного вирішення спорів між державами через обрання сторонами у спорі арбітрів, які, керуючись міжнародним правом, розглядають справу і виносять обов'язкове для сторін рішення.

Аташе — молодший дипломатичний ранг співробітників посольств, місій та апарату відомств закордонних справ

Геноцид – міжнародний злочин, що здійснюється з наміром винищення повністю або частково окремих груп населення за національними, етнічними, расовими або релігійними мотивами.

Делімітація кордонів – договірне встановлення лінії державного кордону, що здійснюється за картами, як правило, великомасштабними, із детальним зображенням на них рельєфу, гідрографії, населених об'єктів.

Демаркація кордонів – визначення та позначення ліній державного кордону на місцевості відповідно до договорів про делімітацію кордону та доданих до них карт та описів.

Денонсація міжнародного договору – відмова держави від договору з попереднім повідомленням інших учасників, коли така відмова, її порядок і умови прямо передбачені договором.

Депозитарій – держава або міжнародна організація, що бере на себе зобов'язання зберігати текст міжнародного договору, документи про його ратифікацію, про приєднання до договору інших держав тощо

Держава – первинний та основний суб'єкт міжнародного права, а також учасник міжнародних відносин. Держава є поєднанням трьох елементів: певної території, населення та політичної організації (влади).

Держава прапора – держава, під прапором якої законно плаває певне судно.

Державний суверенітет — це верховенство держави у межах своєї території, самостійність та незалежність у взаємовідносинах з іншими державами.

Державоподібне утворення — це особлива історично сформована політико-релігійна або політико територіальна одиниця, що володіє частиною суверенних прав, притаманних суверенній державі.

Джентльменські угоди — це усні міжнародні договори, що мають характер морально-політичного зобов'язання, сторони яких вважають себе пов'язаними їх положеннями і вимагають один від одного їх поваги.

Дипломатичний протокол — сукупність загальноприйнятих правил поведінки, традицій та умовностей, яких обов'язково дотримуються уряди, дипломатичні представництва та офіційні особи

Екзекватура – це дозвіл країни перебування на виконання консульських функцій в узгодженому консульському окрузі.

Екстрадиція – видача злочинця державою, на території якої він знаходиться, іншій державі для притягнення його до кримінальної відповідальності або виконання вироку, що набрав чинності.

Імплементация — організаційно-правова діяльність держав з метою реалізації своїх міжнародно-правових зобов'язань

Капітуляція — це припинення воєнних дій на умовах, продиктованих переможцем.

Комюніке – офіційне урядове повідомлення про міжнародні переговори, угоди, важливі події у внутрішньому житті країни, про перебіг воєнних дій тощо.

Консульський округ — територія держави перебування, на якій відповідно до угоди між урядами договірних держав консул виконує свої обов'язки

Міжнародний договір — угода двох або більше держав щодо встановлення, зміни або припинення взаємних прав та обов'язків у політичних, економічних, соціальних, культурних або інших відносинах

Міжнародні ріки — ріки, що перетинають або розділяють територію двох або кількох держав і відкриті для торговельного судноплавства всіх країн

Міжнародні санкції — це засоби примусу, що застосовуються міжнародними організаціями або державами до держав, які здійснили найтяжчі міжнародні правопорушення

Міжнародно-правовий звичай — стереотипний спосіб поведінки, що склався в міжнародно-правовій практиці, юридично обов'язковий характер якого визнають суб'єкти міжнародного права.

Меморандум – дипломатичний документ відповідної держави, в якому докладно викладається погляд уряду з будь-якого міжнародного питання, дається аналіз тих або інших положень.

Мораторій – відстрочка на певний строк виконання державою своїх міжнародно-правових зобов'язань.

Нота – документ дипломатичної переписки.

Нунцій – дипломатичний представник Ватикану при уряді будь-якої держави.

Оголошення війни — початок юридичного стану війни, що тягне за собою настання для усіх воюючих сторін правових наслідків, передбачених законами і звичаями війни

Оптація – вибір громадянства при зміні державної належності території.

Парафування міжнародного договору — попереднє підписання міжнародного договору ініціалами уповноважених осіб, які брали участь у його виробленні.

Посол – голова дипломатичного представництва найбільш високого в протокольному відношенні рівня.

Преамбула – вступна частина якого-небудь міжнародного документа.

Пролонгація міжнародного договору – продовження терміну чинності договору з метою забезпечення його безперервності.

Промульгація міжнародного договору – офіційне опублікування міжнародного договору.

Протокол – офіційний документ (нерідко додаток до основного договору), за допомогою якого міжнародний договір доповнюється або уточнюється.

Репарація – вид матеріальної міжнародно-правової відповідальності, що передбачає відшкодування державою завданих нею під час воєнних дій збитків.

Репатріація – повернення емігрантів на батьківщину з поновленням їх у правах громадянства, які опинилися через певні обставини на території інших держав.

Репресалії – правомірні примусові дії держави на відновлення своїх прав, що порушені іншою державою, без застосування сили або погрози її застосування.

Реституція – повернення майна, неправомірно захопленого та вивезеного однією із воюючих держав з території іншої держави, яка є воєнним противником.

Ресторація — відновлення правопорушником попереднього стану та взяття ним відповідальності за всі несприятливі наслідки, завдані іншій державі.

Ратифікація — остаточне схвалення, затвердження уповноваженим органом держави міжнародного договору, що вказує на її згоду на обов'язковість цього договору, який набуває юридичної сили лише після ратифікації

Ратифікаційна грамота – документ, що підтверджує ратифікацію міжнародного договору відповідним органом держави (парламентом).

Реторсії – правомірні примусові дії однієї держави у відповідь на недружній акт іншої держави, наприклад, дискримінацію фізичних або юридичних осіб.

Сатисфакція – форма міжнародно-правової відповідальності, яка полягає в тому, що держава-порушник задовольняє нематеріальні вимоги постраждалої держави. Види сатисфакції: вираження співчуття, публічне вибачення, покарання винних, надання особливих почестей постраждалій державі тощо.

Статус-кво – становище на міжнародній арені або у відносинах держав, що існує на цей момент або існувало у певний час у минулому.

Субституція – форма міжнародно-правової відповідальності держав (різновид реституції), що представляє собою заміну неправомірно знищеного або ушкодженого майна, будівель, транспортних засобів, художніх цінностей, особистого майна та ін.

Театр війни — сухопутна, повітряна та морська територія держав, а також відкрите море і повітряний простір над нею, у межах яких згідно з міжнародним правом можуть вестися військові дії

Територіальне море (територіальні води) — це морський пояс, розташований уздовж берега або безпосередньо за внутрішніми морськими водами, який не перевищує 12 морських миль і перебуває під повним суверенітетом прибережної держави.

Трансферт — передача населення території, яка перейшла від однієї держави до іншої, відповідно з одного громадянства до іншого.

Цесія – передача території однієї держави іншій за угодою між ними.

Додаток В. Питання підсумкового контролю з міжнародного публічного права

1. Поняття міжнародного публічного права
2. Предмет міжнародного публічного права
3. Метод міжнародного публічного права. Функції міжнародного публічного права
4. Система міжнародного публічного права
5. Поняття та класифікація суб'єктів міжнародного публічного права.
6. Держави як основні суб'єкти міжнародного публічного права.
7. Міжнародна правосуб'єктність націй і народів, які борються за незалежність.
8. Правосуб'єктність міжнародних організацій.
9. Особливості правосуб'єктності державоподібних утворень та інших учасників міжнародних відносин.
10. Поняття визнання та його юридичне значення.
11. Теорії визнання.
12. Форми та види визнання..
13. Поняття та принципи правонаступництва.
14. Об'єкти та види правонаступництва.
15. Поняття та характерні ознаки норм міжнародного права.
16. Класифікація міжнародно-правових норм за сферою дії
17. Класифікація міжнародно-правових норм за юридичною силою
18. Поняття та особливості основних принципів міжнародного права
19. Класифікація та зміст основних принципів міжнародного права.
20. Поняття джерел міжнародного права.
21. Види джерел міжнародного публічного права.
22. Договір у сучасному міжнародному праві.
23. Звичай у сучасному міжнародному праві.
24. Кодифікація міжнародного права. Постійна комісія з міжнародного права
25. Поняття та види території в міжнародному праві.
26. Поняття та склад державної території.
27. Державні кордони. Делімітація та демаркація кордонів.
28. Правовий режим державного кордону. Прикордонний режим
29. Міжнародно-правові підстави зміни державної території
30. Поняття населення в міжнародному праві.
31. Міжнародно-правове регулювання питань громадянства.
32. Набуття громадянства.
33. Припинення громадянства.
34. Міжнародно-правове регулювання питань множинності громадянства та безгромадянства
35. Міжнародно-правове регулювання статусу іноземців.
36. Міжнародно-правове регулювання статусу біженців, переміщених осіб та вимушених переселенців.

37. Політичний притулок, його види та умови надання
38. Поняття та класифікація прав людини.
39. Джерела міжнародного захисту прав людини.
40. Міжнародні механізми захисту прав людини.
41. Європейський суд з прав людини.
42. Поняття та види міжнародних спорів.
43. Поняття та класифікація мирних засобів розв'язання міжнародних спорів.
44. Дипломатичні (політичні) засоби вирішення міжнародних спорів
45. Правові (судові) засоби вирішення міжнародних спорів
46. Розгляд спорів у міжнародних організаціях
47. Поняття міжнародно-правової відповідальності.
48. Підстави міжнародно-правової відповідальності.
49. Види міжнародно-правової відповідальності.
50. Форми нематеріальної (політичної) відповідальності в міжнародному праві
51. Форми матеріальної міжнародно-правової відповідальності
52. Реалізація міжнародно-правової відповідальності
53. Поняття та джерела міжнародного гуманітарного права
54. Початок війни, його правові наслідки.
55. Учасники збройних конфліктів. Режим воєнного полону
56. Обмеження засобів і методів ведення війни
57. Режим воєнної окупації. Захист цивільних об'єктів і культурних цінностей під час збройних конфліктів
58. Нейтралітет у війні.
59. Закінчення війни, його міжнародно-правові наслідки
60. Поняття та джерела права міжнародних договорів.
61. Поняття міжнародного договору. Об'єкт міжнародного договору. Сторони в міжнародному договорі.
62. Класифікація міжнародних договорів
63. Форма та структура міжнародних договорів.
64. Процес укладення міжнародних договорів, його основні стадії
65. Надання згоди на обов'язковість міжнародного договору. Ратифікація договорів.
66. Набрання чинності міжнародним договором, його реєстрація та опублікування. Тлумачення міжнародних договорів.
67. Припинення, зупинення та визнання міжнародних договорів недійсними
68. Поняття та джерела права зовнішніх зносин.
69. Система органів зовнішніх зносин
70. Дипломатичні представництва, їх види та функції
71. Штат дипломатичного представництва. Процедура призначення та підстави припинення повноважень голови дипломатичного представництва.
72. Поняття та види дипломатичних привілеїв та імунітетів
73. Консульські установи, їх види та функції.

74. Штат консульської установи. Процедура призначення та підстави припинення повноважень голови консульської установи.
75. Поняття та ознаки міжнародної організації.
76. Правосуб'єктність міжнародних організацій.
77. Класифікація міжнародних організацій
78. Організація Об'єднаних Націй: історія створення та правовий статус. Членство в ООН.
79. Система головних органів ООН.
80. Спеціалізовані установи ООН
81. Міжнародні конференції